

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет *Географічний*
Кафедра *Геоєкології і фізичної географії*

Затверджено

на засіданні кафедри геоєкології і фізичної географії
географічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол №   1   від 30 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри

д.г.н., доц. Круглов І. С.

Силабус

**з навчальної дисципліни «Позакласна робота вчителя географії»,
що викладається в межах
ОПП Середня освіта (Географія)
другого (магістерського) рівня вищої освіти
для здобувачів предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія)**

Львів 2023

Назва курсу	Позакласна робота географії
Адреса викладання курсу	вул. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000 Географічний факультет, Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра .геоекології і фізичної географії.
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	014.07 Середня освіта (Географія)
Викладачі курсу	Матвій Володимир Павлович, к.г.н., доцент
Контактна інформація викладачів	volodymyr.matviyiv@lnu.edu.ua , м.Львів, вул. Дорошенка, 41
Консультації по курсу відбуваються	м.Львів, вул. Дорошенка, 41 ауд. _54 Консультації проводяться під час викладання курсу (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації в мережі Teams, Office 365 volodymyr.matviyiv@lnu.edu.ua .
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/academics/bachelor/geography
Інформація про курс	<p>Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам освітнього процесу необхідні знання, обов'язкові для практичного застосування. 2. На основі отриманих теоретичних знань, застосовувати їх на практиці, а також у вирішенні конкретних проблем. 3. Навчитися розрізняти види позакласної роботи. 4. Усвідомити значення позакласної роботи. 5. Засвоїти основні загальнодидактичні принципи. 6. Особливості позакласної роботи в школі. 7. Ознайомитися з основними формами позакласної роботи в школі. 8. Виклад робити державною українською мовою (а також іноземними), результати подавати в усній або письмовій формі. 9. Використовувати геоінформаційні і комунікаційні технології. 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному науковому рівні із застосуванням головних світоглядних концепцій. 11. Використовувати інформацію з різних джерел, самостійно опрацювати та аналізувати отримані результати. 12. Здатність працювати самостійно, навички ефективної міжособистісної взаємодії. 13. Здатність працювати автономно. 14. Навички здійснення безпечної професійної діяльності з дотриманням норм здорового способу життя. 15. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності демократичного громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини.

	<p>Тому у курсі представлено як огляд концепцій природничих досліджень та застосовувати їх у предметній сфері відповідно до спеціалізації, так і процесів та інструментів, які потрібні для:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність застосовувати кількісні та якісні методи, інформаційні технології при організації позакласної роботи. 2. Здатність застосовувати знання з історії географії, теорії, парадигми, концепції для дослідження географічних явищ і процесів, ідентифікувати нові природні та антропогенні об'єкти, реєструвати їх властивості та класифікувати. 3. Здатність проводити та інтегрувати польові та лабораторні дослідження з допомогою відповідної методології та технологічних засобів, аналізувати та узагальнювати інформацію, моделювати процеси. 5. Використання польових та лабораторних методів для збору інформації та аналізу природно- і суспільно-географічних об'єктів і систем. 6. Здатність розробляти і створювати картографічні моделі із застосування геоінформаційних технологій, статистичних і математичних методів. 7. Здатність впроваджувати наукові знання про взаємозв'язок компонентів географічної оболонки у вирішенні конструктивних питань на різних територіальних рівнях 8. Аналізувати склад і будову природних та суспільно-географічних систем на різних просторово-часових рівнях. 9. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, принципів академічної і професійної доброчесності, норм безпечної життєдіяльності та здорового способу життя. 10. Володіти навиками усного та писемного мовлення державною та іноземною мовою з використанням фахової географічної термінології.
<p>Коротка анотація курсу</p>	<p>Дисципліна «Позакласна робота з географії» є дисципліною для здобувачів у рамках блоку дисципліни ОПП 014.07 Середня освіта (Географія) другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів з спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) 2 : 3_ кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).</p>
<p>Мета та цілі курсу</p>	<p>Результати творчих пошуків учителів географії допомогли накопичити багатий досвід з позакласної роботи. Вивчення учнями географії поза рамками навчального плану і вимог шкільної програми відрізняється, перш за все, від уроку, як основної форми організації <u>процесу</u> навчання з географії та головного елемента класно-урочної системи. Позакласна робота будується в порівнянні з уроками на іншому географічному матеріалі, проводиться в інших <u>організаційних</u> формах і більшою мірою ґрунтується на самостійності учнів і проводиться у позакласний час.</p> <p>Мета позакласної роботи – забезпечення всебічного та гармонійного розвитку школярів. Ця вимога <u>відповідає</u> основній ідеї виховання – виховати людину, яка гармонійно поєднує в собі духовне багатство, <u>моральну</u> чистоту і фізичну досконалість.</p> <p>Освітні та виховні завдання позакласної роботи з географії визначаються загальними цілями і завданнями навчання з предмета. Найважливішим завданням позакласної роботи з географії є формування в учнів рис</p>

особистості: взаємодопомоги, дружби, вміння працювати в колективі та ін.

Одне із завдань позакласної роботи з географії полягає в збагаченні школярів новими, цікавими фактами, поняттями, що відображають різні сторони життя природи і суспільства.

Найважливішим завданням позакласної роботи з учнями по предмету є посилення їхнього інтересу до географічної науки. Розвиток пізнавального інтересу до географії на основі позакласної роботи забезпечується залученням засобів цікавості, знайомством з найважливішими досягненнями науки, екскурсіями в природу та на виробництво.

Позакласна робота з географії тісно взаємопов'язана з уроками. Як показали дослідження педагогів, інтерес до навчальної діяльності розвиває у школярів пізнавальні інтереси, які характеризуються прагненням учнів до глибокого пізнання нового в даному предметі, бажання не залишатися на поверхні явищ.

У взаємозв'язку навчальної та позакласної роботи провідне місце належить навчальній діяльності. Позакласна робота з географії пов'язана з діяльністю в певному колективі. Спільна робота, пізнання цінності власної праці і праці своїх товаришів виховує в учнів такі якості, як дисциплінованість, товариство, взаємодопомога. Тому значення позакласної роботи зводиться не тільки до розширення кругозору школярів і поглибленню знань з предмета, підготовки їх до майбутньої професійної діяльності, але і відіграє велику роль у становленні таких особистісних якостей, як самостійність, цілеспрямованість, вміння організувати свою діяльність.

Значення позакласної роботи у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи безперервно зростає, так як вона сприяє широкому застосуванню теоретичних знань в житті, на практиці; формує професійні інтереси учнів. Реалізація поглибленого підходу до вивчення науки через різноманітні форми позакласної роботи дозволить розвинути творчі здібності учнів з урахуванням їх індивідуальних особливостей, виробити стійкий інтерес до поповнення знаннями, прагнення працювати, навчити учнів самостійно користуватися різними джерелами географічної інформації.

Позакласна робота багато в чому визначається особливостями змісту програми з цього предмета. У змісті позакласної роботи можна виділити два основних напрями:

- 1) поглиблення основних питань змісту шкільного курсу, що викликають великий інтерес у школярів та мають велике освітньо-виховне значення;
- 2) формування умінь і навичок дослідницького характеру при проведенні практичних робіт на місцевості, при роботі з різними джерелами інформації в класі, при використанні приладів, а також ПК.

Слід зазначити, що і в тому і в іншому напрямку широко використовується краєзнавчий матеріал, розвиваються вміння школярів самостійно здобувати знання, застосовувати їх на практиці.

Особливістю позакласної роботи з географії є здійснення міжпредметних зв'язків з різними дисциплінами: біологією, історією, фізикою, хімією, літературою та ін. Реалізація міжпредметних зв'язків у

	<p>позакласній роботі приводить до інтеграції і цілісності, комплексності в змісті й організаційних формах, що дозволяють висловити загальне в цілях всебічного розвитку особистості. Інтеграція форм і засобів у позакласній роботі дозволяє формувати в учнів узагальнені світоглядні ідеї. Крім того, реалізація міжпредметних зв'язків дозволяє більш успішно вирішувати завдання формування загальнонавчальних умінь, озброювати школярів <u>знанням</u> способів дій, а це значно підвищує їх самостійність.</p> <p>Частка самостійної роботи учнів на позакласних заняттях повинна бути значною, але, щоб не перетворити позакласну роботу в подобу і продовження уроків, треба дбати про різноманітність форм і методів організації цих занять.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Артемчук Г.І. Методика організації науково-дослідної роботи: Навч. посіб. для студ. та викл. ВНЗ, Київ. держ. лінгв. ун-т. / Г.І. Артемчук, В.М. Курило, М.П. Кочерган . – К.: Форум, 2000. – 270 с. 2 . Андрейчук Ю. М., Ямелинець Т. С. ГІС в екологічних дослідженнях та природоохоронній справі : навч. посіб. – Львів. 2015. – 284 с. 2. Бескова Н. Краєзнавство: [програма профільного навчання] / Н. Бескова // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – №5. – С.7-14. 3. Влах М. Р. Історія географії : навч. посібник / М. Р. Влах. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 336 с. 4. Гончаренко С. У. Методика як наука «Шлях освіти» – 2000, №1, № 2 – С. 5-22., С. 2-6. 5. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту : місце і простір : монографія у 2-х т. / М. Д. Гродзинський. — К. : Вид.-поліграф. центр «Київський ун-т», 2005. 6. Козак Б.І. Використання краєзнавчого принципу у формуванні основних компетентностей учнів / Б.І. Козак // Географія. – 2008. - №4. – С.5- 8. 7. Кобернік С.Г, Коваленко Р.Р. Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: посіб. для вчителя. - К. : Навчальна книга, 2005. - 319 с. 8. Крачило М. Основні форми туристсько-краєзнавчої роботи / М. Крачило // Географія. Практичні заняття. – К., 2006. – С.22- 24. 9. Мороз С. А. Методологія географічної науки: навч. посібник / С. А. Мороз, В. І. Онопрієнко, С. Ю. Бортник. — К. : Заповіт, 1997. — 333 с. 10. щ 11. Науменко Р. Краєзнавство й туризм у позашкільних закладах: сторінки історії / Р. Науменко // Рідна школа. – 2004. - №1. – С.58-60. 12. Олійник Я. Географічна наука в Україні : становлення і розвиток / Я. Олійник. — К. : Ніка-Центр, 2007. — 148 с. 13. Олійник Я. Б. Загальне землезнавство : підручник / Я. Б. Олійник, Р. П. Федорищак, П. Г. Шищенко. — К. : Знання-Прес, 2008. — 342 с.

14. Сорока М. Дискусії та дебати як інтерактивні технології навчання // Географія та основи економіки в школі, 2010. - № 3. - С. 5 - 12.
  15. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посібник / О. Г. Топчієв. — Одеса :Астропринт, 2009. — 544 с.
  16. Топузов О.М., Самойленко В.М., Булава Л.М., Вішнікіна Л.П. Методика навчання географії: навчальна програма. -К .: ПТЗО, 2009. - 36 с.
  17. Топузов О.М., Самойленко В.М., Вішнікіна Л.П. Загальна методика навчання географії: підручник. - К.: Картографія, 2012. - 512 с.
  18. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. / О. Шаблій. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. — Кн. 1. — 814 с.; Кн. 2. — 706 с.
  19. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: навч. посібник / О. І. Шаблій. — Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. — 444 с.
  20. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. — 744 с.
  21. Штойко П. І. Концепції природознавства : навч. посібник / П. І. Штойко. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. — 456 с.
- Допоміжна
1. Бейдик О. О. Географія : короткий тлумачний словник / О. О. Бейдик. — К.: Либідь, 2001. — 192 с.
  2. Білецький М. І. Соціальна географія: навч. посібник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. — [2-ге вид., доп]. — Львів : Простір-М, 2015. — 468 с.
  3. Білецький М. І. Соціальна географія : словник-довідник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 164 с.
  4. Блій де Г. Географія : світи, регіони, концепти / Г. де Блій, П. Муллер, О. Шаблій ; [пер. зангл. ; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. — К. : Либідь, 2004. — 740 с.
  5. Буряк В. Самостійна робота учнів з книгою при краєзнавчому дослідженні / В. Буряк //Історія Криворіжжя: сучасний погляд: зб. статей. – Кривий Ріг, 2001. – С.91-94.
  6. Влах М. Р. Географія населення : словник-довідник / М. Р. Влах. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. — 241 с.
  7. Географічна наука в Національній академії наук України / [за ред. Л. Г. Руденка]. — К., 2009. — 240 с.
  8. Голиков А. П. Вступ до економічної і соціальної географії: навч. посібник / А. П. Голиков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. — К. : Либідь, 1997. — 316 с.
  9. Голубець М. А. Екосистемологія / М. А. Голубець. — Львів : Поллі, 2000. — 256 с.
  10. Голубець М. А. Середовищезнавство (ієвайронментологія) / М. А. Голубець. — Львів :Манускрипт, 2010. — 176 с.
  11. Гродзинський М. Д. Стійкість геосистем до антропоген-ного навантаження. — К.: Лікей, 1995. — 233 с.
  12. Жупанський Я. І. Історія географії в Україні : посібник / Я. І. Жупанський. — Львів :Світ, 1997. — 262 с.

13. Землезнавство : підручник для студ. вузів / [за ред. П. Г. Шищенко]. — К. : Либідь, 2000. — 464 с.
14. Книш М. Глобальні проблеми людства : навч. посібник / М. Книш, Л. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. — 330 с.
15. Книш М. М. Регіональна економічна і соціальна географія світу (Латинська Америка та Карибські країни, Африка, Азія, Океанія) : навч. посібник / М. М. Книш, О. І. Мамчур. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. — 368 с.
16. Ковальов А. П. Географічний ландшафт : науковий, естетичний і феноменологічний аспекти / А. П. Ковальов. — Х. : Екограф, 2005. — 388 с.
17. Ковальчук І. Прикладна гідроекологія : навч. посібник / І. Ковальчук, Я. Каганов, Р. Сливка. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2000. — 228 с.
18. Корнєєв В.П., Герасимчук В.М. Географія материків і океанів 7 клас (методика, система технологія). Методичний банк. Внесок 4 // Географія, 2004. - № 17 (21). - С . 2-5.
19. Кузик С. П. Географія туризму : навч. посібник / С. П. Кузик. - К.: Знання, 2011. - 271 с.
20. Кукурудза С. І. Атрибути й парадигми сучасної біогеографії / С. І. Кукурудза // Вісник Львів. ун-ту. Серія геогр. — Вип. 35. — 2008. — С. 202—211.
21. Кукурудза С. І. Біогеографія : підручник / С. І. Кукурудза. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. — 504 с.
35. Любіцева О. О. Географія релігій: навч. посібник / О. О. Любіцева, С. В. Павлов, К. В. Мезенцев. — К. : АртЕк, 1998. — 504 с.
22. Мельник А. Розвиток ландшафтознавчих ідей і ландшафтознавства в Україні / А. Мельник // Вісник Львів. ун-ту. Серія геогр. — Вип. 31. — 2004. — С. 19—23.
23. Мельник А. В Основи регіонального еколого-ландшафтознавчого аналізу / А. В. Мельник. — Вид. 2-ге. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2002. — 229 с.
24. Міхелі С. В. Основи ландшафтознавства / С. В. Міхелі. — К. ; Кам'янець Подільський : Абетка-Нова, 2002. — 184 с.
25. Новітня українська суспільна географія : хрестоматія / [упоряд. та автор бібліогр. статей проф. О. Шаблій]. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. — 1008 с.
26. Олійник Я. Б. Вступ до соціальної географії : навч. посібник / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. — К. : Знання, 2000. — 204 с.
27. Петлін В. М. Екологічні механізми організації природних територіальних систем / В. М. Петлін. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. — 304 с.
28. Петлін В. М. Методологія та методика експериментальних ландшафтознавчих досліджень / В. М. Петлін. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. — 400 с.
29. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів : підручн. у двох част. / С. П. Позняк. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2010. — Ч. 1. — 270 с.; Ч. 2. — 286 с.

29. Практична педагогіка. 99 схем і таблиць / автори-уклад. Н.П. Наволокова, В.М. Андрєєва. -Х.: Основа, 2008. - 117 с.
30. Ровенчак І. І. Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія / І. І. Ровенчак. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. — 240 с.
31. Рудницький С. Нинішня географія / С. Рудницький // Академік Степан Рудницький / [заред. проф. О. Шаблія]. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. — С. 59—106.
32. Рудько Г. І. Конструктивна геоecологія: наукові основи та практичне втілення /Г. І. Рудько, О. М. Адаменко. — Чернівці : Маклаут, 2008. — 320 с.
33. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посібник / О. Г. Топчієв. — Одеса :Астропринт, 2001. — 560 с.
34. Українська географія : сучасні виклики : зб наук. праць у 3-х т. — К. : Прінт-Сервіс,2016. — Т. 1. — 235 с.
35. Ходос М. Методичні засади краєзнавчої роботи в загальноосвітній школі (на прикладі інтегрованого краєзнавчого курсу) / Микола Ходос // Історія в школі. – 2004. - №4. –С.10-12.
36. Хроленок Н.М. Програма роботи гуртка «Краєзнавець»: для учнів 6-8 класів / Н.М.Хроленок // Географія. – 2009. - №11-12. – С.61-64.
37. Швець М. Краєзнавство й туризм у системі навчально-виховної роботи / Микола Швець // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2009. - №28. – С.3-15.
38. Шевчук Л. Т. Основи медичної географії : текст лекцій / Л. Т. Шевчук. — Львів : Світ,1997.
- Електронні інформаційні ресурси Ресурси мережі Інтернет:
1. Geography Wiki [Electronic resource]. — Mode of access : <http://geographyexpert.wikia.com>.
  2. Інститут нелінійної географії. — Режим доступу : <http://sacredgeography.info>.
  3. Київський відділ Українського географічного товариства [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.geokyiv.org>.
  4. Національна академія наук України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx>.
  5. Geography Wiki [Electronic resource]. — Mode of access : <http://geographyexpert.wikia.com>.
  6. International Festival of Geography [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.fig.saintdie-des-vosges.fr>.
  7. International Geographical Union [Electronic resource]. — Mode of access : <http://igu-online.org>.
  8. Journal of Geographical Systems [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.scirp.org/journal/jgis>.
  9. National Geographic Society [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.nationalgeographic.com>.
  10. Pidwirny M. Fundamentals of Physical Geography / M. Pidwirny [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.physicalgeography.net/fundamentals/contents.html>.
  11. Позаурочна та позакласна робота з географії [Електронний ресурс]. — Mode of access :

	<p>https://collectedpapers.com.ua/problems_teaching_geography_schools/11-4-pozaurachna-ta-pozaklasna-robota-z-geografii 12.Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/i392-2011-%D0%BE</p>
Тривалість курсу	_150_ год.
Обсяг курсу	_150_ годин аудиторних занять. З них <u>32/8</u> годин лекцій, <u>16/8</u> годин практичних занять, самостійна робота 130 год
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> -основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географічної науки, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географії;; – описувати основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих її компонентів, класифікувати зв'язки і залежності між компонентами, знати причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них; – пояснювати зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників; – знати сучасні теоретичні та практичні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі; вміти: – застосовувати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяють інтерпретувати природно- та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати та порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії; – організовувати співпрацю учнів і вихованців та ефективно працювати в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях), визначати оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності; – застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень щодо вирішення проблем географії.
Ключові слова	Позакласна робота, краєзнавчий гурток, принципи та форми позакласної роботи
Формат курсу	Дистанційний, очний
	Проведення консультації для кращого розуміння тем
Підсумковий контроль, форма	залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з фахових дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння джерел
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	1. Здатність працювати колективно у плануванні, організації та виконанні колективних наукових і науково-технічних проектів, у тім числі міждисциплінарних, аналізувати, описувати, документувати і презентувати результати досліджень.

	<p>2. Здатність застосовувати кількісні та якісні методи, інформаційні технології при вивченні сфер географічної оболонки, суспільства на різних просторово-часових рівнях.</p> <p>3. Здатність застосовувати знання з історії географічних досліджень, теорії, парадигми, концепції для дослідження географічних явищ і процесів, ідентифікувати нові об'єкти, реєструвати їх властивості та класифікувати.</p> <p>4. Здатність проводити та інтегрувати польові та лабораторні дослідження з допомогою відповідної методології та технологічних засобів, аналізувати та узагальнювати інформацію, моделювати процеси.</p> <p>5. Здатність розробляти і створювати картографічні моделі із застосування геоінформаційних технологій, статистичних і математичних методів.</p> <p>6. Здатність впроваджувати наукові знання про географічну оболонку у вирішення конструктивних питань на різних територіальних рівнях.</p> <p>7. Здатність самостійно досліджувати та розуміти походження природно-географічних об'єктів, процесів, явищ з використанням теорій, парадигм, концепцій.</p> <p>8. Здатність аналізувати склад і будову ландшафтів, робити науково виважені висновки, інтерпретувати результати дослідження і застосовувати їх у прикладній сфері.</p>
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни. Вивчення курсу може не потребувати використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що результатом курсу буде позакласна робота вчителів. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших працівників становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі вчителя є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Література. Уся література, яку вчителі не зможуть знайти самостійно, буде надана консолбнтом виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Вчителі та учні заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточній роботі студента, при цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час консультацій; недопустимість списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<p>Залік відбувається очно (або дистанційно) в присутності викладача структурного підрозділу.</p>

Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.
-------------------	--

СХЕМА КУРСУ

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма Діяльності (заняття)* <u>денна/заочна форма навчання</u>	Література. Ресурси в інтернеті.	Завдання, год. (денна/заочна форма навчання)	Термін виконання
1-й тиждень	Тема 1. Вступ. Значення позакласної роботи з географії.	лекція/ лекція	<ol style="list-style-type: none"> 1. Артемчук Г.І. Методика організації науково-дослідної роботи: Навч. посіб. для студ. та викл. ВНЗ, Київ. держ. лінгв. ун-т. / Г.І. Артемчик, В.М. Курило, М.П. Кочерган. – К.: Форум, 2000. – 270 с. 2. Бескова Н. Краєзнавство: [програма профільного навчання] / Н. Бескова // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – №5. – С.7-14. 3. Козак Б.І. Використання краєзнавчого принципу у формуванні основних компетентностей учнів / Б.І. Козак // Географія. – 2008. - №4. – С.5- 8. 4. Кобернік С.Г, Коваленко Р.Р. Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: посіб. для вчителя. - К.: Навчальна книга, 2005. - 319 с. 5. Назаренко Т.Г. Методика навчання географії в сучасний період / Т. Г.Назаренко // Україна: географічні проблеми сталого розвитку, т. 1У – К.: —Обрій, 2004 - с.3-5. 34. 6. Назаренко Т. Г. Система диференційованих дидактичних матеріалів з географічного краєзнавства / / Географія та основи економіки в школі: метод. журн. - 2007. - № 7 (липень). - С. 25-31. 35. 1 7. Географічна наука в Національній академії наук України / [за ред. Л. Г. Руденка]. — К.,2009. — 240 с. 	4 год./ 2 год.	2 тижні
	Основні дидактичні принципи	Сам. робота / Сам. робота		6 год. / 6 год.	2 тижні
2-й тиждень	Особливості позакласної роботи	Практична робота 1 / сам. робота	Роздатковий матеріал	2 год./ 2 год.	2 тижні
3-й тиждень	Тема 2. Основні форми позакласної роботи, як форма пізнання середовища	Лекція / Сам. робота	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бескова Н. Краєзнавство: [програма профільного навчання] / Н. Бескова // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – №5. – С.7-14. 2. Влах М. Р. Історія географії : навч. посібник / М. Р. Влах. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка,2014. — 336 с. 3. Мороз С. А. Методологія географічної науки: навч. посібник / С. А. Мороз, В. І. Онопрієнко, С. Ю. Бортник. — К. : Заповіт, 1997. — 333 с. 4. Назаренко Т.Г. Методика навчання географії в сучасний період / Т. Г.Назаренко // Україна: географічні проблеми сталого розвитку, т. 1У – К.: —Обрій, 2004 - с.3-5. 34. 5. Назаренко Т. Г. Система диференційованих дидактичних матеріалів з 	6 год./ 2 год.	2 тижні
	Систематичні форми позакласної роботи	Сам. робота / Сам. робота		10 год. / 10 год.	2 тижні

			<p>географічного краєзнавства // Географія та основи економіки в школі: метод. журн. - 2007. - № 7 (липень). - С. 25-31. 35. 1</p> <p>6. Науменко Р. Краєзнавство й туризм у позашкільних закладах: сторінки історії / Р. Науменко // Рідна школа. – 2004. - №1. – С.58-60.</p> <p>7. Ходос М. Методичні засади краєзнавчої роботи в загальноосвітній школі (на прикладі інтегрованого краєзнавчого курсу) / Микола Ходос // Історія в школі. – 2004. - №4. –С.10-12.</p> <p>8. Хроленок Н.М. Програма роботи гуртка «Краєзнавець»: для учнів 6-8 класів / Н.М.Хроленок // Географія. – 2009. - №11-12. – С.61-64.</p> <p>37. Швець М. Краєзнавство й туризм у системі навчально-виховної роботи / Микола Швець // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2009. - №28. – С.3-15.</p>		
4-й тиждень	Форми епізодичної роботи	Практична робота 2 / сам. робота	Роздатковий матеріал	2 год./ 2 год.	2 тижні
5-й тиждень	Тема 3. Предметний гурток, як форма позакласної роботи	лекція/ Сам. робота	1. Артемчук Г.І. Методика організації науково-дослідної роботи: Навч. посіб. для студ. та викл. ВНЗ, Київ. держ. лінгв. ун-т. / Г.І. Артемчик, В.М. Курило, М.П. Кочерган . – К.: Форум, 2000. – 270 с.	6 год./ 2 год.	2 тижні
	Основні форми позакласної роботи вчителя	Сам. робота / Сам. робота	2. Бескова Н. Краєзнавство: [програма профільного навчання] / Н. Бескова // Географія та основи економіки в школі. – 2004. - №5. – С.7-14.	6 год. / 6 год.	2 тижні
			3. Козак Б.І. Використання краєзнавчого принципу у формуванні основних компетентностей учнів / Б.І. Козак // Географія. – 2008. - №4. – С.5- 8.		
			4. Кобернік С.Г, Коваленко Р.Р. Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: посіб. для вчителя. - К.: Навчальна книга, 2005. - 319 с.		
			5. Назаренко Т.Г. Методика навчання географії в сучасний період / Т. Г. Назаренко // Україна: географічні проблеми сталого розвитку, т. 1У – К.: —Обрій, 2004 - с.3-5. 34.		
			6. Назаренко Т. Г. Система диференційованих дидактичних матеріалів з географічного краєзнавства // Географія та основи економіки в школі: метод. журн. - 2007. - № 7 (липень). - С. 25-31. 35. 1		
			7. Географічна наука в Національній академії наук України / [за ред. Л. Г. Руденка]. — К.,2009. — 240 с.		
6-й тиждень	Предметні форми позакласної роботи в школі	Практична робота 3 / сам. робота	Роздатковий матеріал	2 год./ 2 год.	2 тижні

7-й тиждень	Тема 4. Краєзнавчий гурток, як форма позакласної роботи	лекція/ лекція	1. Бескова Н. Краєзнавство: [програма профільного навчання] / Н. Бескова // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – №5. – С.7-14. 2. Влах М. Р. Історія географії: навч. посібник / М. Р. Влах. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 336 с. 3. Козак Б.І. Використання краєзнавчого принципу у формуванні основних компетентностей учнів / Б.І. Козак // Географія. – 2008. - №4. – С.5- 8.	6 год. / 2 год.	2 тижні
	Краєзнавчі дослідження в школі	Сам. робота / Сам. робота.	4. Крачило М. Основні форми туристсько-краєзнавчої роботи / М. Крачило // Географія. Практичні заняття. – К., 2006. – С.22- 24. 5. Науменко Р. Краєзнавство й туризм у позашкільних закладах: сторінки історії / Р. Науменко // Рідна школа. – 2004. - №1. – С.58-60. 6. Буряк В. Самостійна робота учнів з книгою при краєзнавчому дослідженні / В. Буряк // Історія Криворіжжя: сучасний погляд: зб. статей. – Кривий Ріг, 2001. – С.91-94. 7. Позаурочна та позакласна робота з географії [Електронний ресурс]. — Mode of access : https://collectedpapers.com.ua/problems_teaching_geography_schools/11-4-pozaurachna-ta-pozaklasna-robota-z-geografii	10 год. / 4 год.	2 тижні
8-й тиждень	Організація шкільних олімпіад	Практична робота 4 / сам. робота	Роздатковий матеріал	2 год./ 2 год.	2 тижні
9-й тиждень	Тема 5. Організація краєзнавчої роботи в школі	Лекція/ сам. робота	1. Артемчук Г.І. Методика організації науково-дослідної роботи: Навч. посіб. для студ. та викл. ВНЗ, Київ. держ. лінгв. ун-т. / Г.І. Артемчук, В.М. Курило, М.П. Кочерган . – К.: Форум, 2000. – 270 с.	4 год. / 2 год.	2 тижні
	Краєзнавчі екскурсії, одна із основних форм позакласної роботи з географії.	Сам. роб.	2. Бескова Н. Краєзнавство: [програма профільного навчання] / Н. Бескова // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – №5. – С.7-14. 3. Козак Б.І. Використання краєзнавчого принципу у формуванні основних компетентностей учнів / Б.І. Козак // Географія. – 2008. - №4. – С.5- 8. 4. Кобернік С.Г, Коваленко Р.Р. Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: посіб. для вчителя. - К.: Навчальна книга, 2005. - 319 с. 5. Назаренко Т.Г. Методика навчання географії в сучасний період / Т. Г. Назаренко // Україна: географічні проблеми сталого розвитку, т. 1У – К.: —Обрій, 2004 - с.3-5. 34. 6. Назаренко Т. Г. Система диференційованих дидактичних матеріалів з географічного краєзнавства / / Географія та основи економіки в школі: метод. журн. - 2007. - № 7 (липень). - С. 25-31. 35. 1 7. Географічна наука в Національній академії наук України / [за ред. Л. Г. Руденка]. — К., 2009. — 240 с.	6 год. / 6 год.	2 тижні

10-й тиждень	Конференції з історії краю	Практична робота 5 / сам. робота	Роздатковий матеріал	2 год. / 2 год.	2 тижні
11-й тиждень	Тема 6. Інтелектуальна гра, як форма позакласної роботи	Лекція / лекція	<ol style="list-style-type: none"> 1. Артемчук Г.І. Методика організації науково-дослідної роботи: Навч. посіб. для студ. та викл. ВНЗ, Київ. держ. лінгв. ун-т. / Г.І. Артемчик, В.М. Курило, М.П. Кочерган. – К.: Форум, 2000. – 270 с. 2. Бескова Н. Краєзнавство: [програма профільного навчання] / Н. Бескова // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – №5. – С.7-14. 3. Козак Б.І. Використання краєзнавчого принципу у формуванні основних компетентностей учнів / Б.І. Козак // Географія. – 2008. – №4. – С.5- 8. 4. Кобернік С.Г, Коваленко Р.Р. Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: посіб. для вчителя. - К.: Навчальна книга, 2005. - 319 с. 5. Назаренко Т.Г. Методика навчання географії в сучасний період / Т. Г. Назаренко // Україна: географічні проблеми сталого розвитку, т. 1У – К.: —Обрій, 2004 - с.3-5. 34. 6. Назаренко Т. Г. Система диференційованих дидактичних матеріалів з географічного краєзнавства // Географія та основи економіки в школі: метод. журн. - 2007. - № 7 (липень). - С. 25-31. 35. 1 7. Географічна наука в Національній академії наук України / [за ред. Л. Г. Руденка]. — К.,2009. — 240 с. 	4 год. / 2 год.	2 тижні
	Тематичні вечори	Сам. робота / Сам. робота.		18 год. / 8 год.	6 тижні
12-й тиждень	Організація краєзнавчих екскурсій	Практична робота 6 / сам. робота	Роздатковий матеріал	2 год./ 2год.	2 тижні
13-й тиждень	Тема 7. Методика проведення інтелектуальних ігор	Лекція/ лекція	Байрак Г. Р., Муха Б. П. Дистанційні дослідження Землі. Навчальний посібник. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2010. – 712 с. Самойленко В.М. Географічні інформаційні системи та технології: підручник. – К.: Ніка-Центр, 2010. – 448 с. Шипулін В.Д. Основні принципи геоінформаційних систем: навч. посібник. – Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2010. 313 с. Світличний О. О. Основи геоінформатики : навч. посіб. / О. О. Світличний, С. В. Плотницький / за заг. ред. О. О. Світличного. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 295 с.	4 год./ 2 год.	2 тижні
	Різновиди інтелектуальних ігор	Сам. робота / Сам. робота.		8 год. / 8год.	2 тижні
14-й тиждень	Ознайомлення з карторфічними матеріалами для прокладання краєзнавчих маршрутів	Практична робота 7 / Практична робота 1	Роздатковий матеріал	2 год. / 2 год.	2 тижні
15-й тиждень	Тема 8. Побудова краєзнавчих маршрутів з допомогою сервісів Google Earth, Arc Globe та	Лекція / лекція	Андрейчук Ю. М., Ямелинець Т. С. ГІС в екологічних дослідженнях та природоохоронній справі : навч. посіб. – Львів. 2015. – 284 с.	4 год. / 2 год.	2 тижні

	EO Browser.		В.Д. Шипулін. Основні принципи геоінформаційних систем: навч. Посібник – Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 313 с. Гененко І.А., Серпилина М.А. Актуальність використання ГІС-технологій на уроках географії // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії : зб. наук. пр.. Харків, 2010. Вип. 12. С. 24–26. Даценко Л.М. Основи геоінформаційних систем та технологій у шкільних курсах за кордоном // Часопис картографії. 2011. Вип. 1. С. 197–205. Костріков С.В., Воробйов Б.Н. Практична геоінформатика для менеджменту охорони довкілля. – Харків: Вид-во ХНУ, 2003. – 102 с. . О. О. Світличного. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 295 с. https://apps.sentinel-hub.com/eo-browser/ https://earth.google.com/web/		
	Картографічні веб-сервіси та їх можливості (Google Map, OpenStreetMap, Bing Maps)	Сам. робота / Сам. робота.		10 год. / 10 год.	2 тижні
16-й тиждень	Аналіз красзнавчої роботи в школі	Практична робота 8 / Практична робота 2	Роздатковий матеріал	2 год. / 2 год.	2 тижні

Склав
доц. кафедри геоєкології і
фізичної географії

Матвіїв В.